

Biologisk mångfald

Ett mångsidigt begrepp

Av Sofia Willebrand

Biologisk mångfald är ett begrepp som diskuterats flitigt de senaste decennierna. Det är svårdefinierat men beskrivs ofta som en mångfald av arter, gener inom arterna och ekosystem. Frågan är hur viktig denna mångfald är för oss. Arter har alltid dött ut och nya har tagit deras plats. Samtidigt är vi i stort behov av många tjänster som den biologiska mångfald ger oss, så som ekosystemtjänster. Utan dem skulle vår värld vara väldigt annorlunda. Hur ska vi avgöra om och vad vi ska bevara? Denna uppsats tar upp olika aspekter av biologisk mångfald och diskuterar frågan om och vilka delar av biologisk mångfald som människan ska bevara.

Biologi och miljövetenskap -
Introduktionskurs
December 2012
Handledare: Åsa Ramlund

Innehållsförteckning

1	Introduktion	3
1.1	Syfte	3
1.2	Material och metod.....	3
2	Resultat.....	4
2.1	Biologisk mångfald	4
2.2	Ekosystemtjänster.....	5
2.3	Användarvärde	5
2.4	Etik och bevarande	6
2.5	Arter	6
3	Diskussion	7
4	Källförteckning.....	8

1 Introduktion

Biologisk mångfald är idag ett begrepp som många är väl medvetna om. Vi ser det i nyheterna, vi hör det på radion. Allt eftersom att arter som har fått en mediestatus börjar benämnas som utrotningshotade, som t.ex. tigern, blir alltfler även engagerade i frågan om biologisk mångfald. Är den viktig för vår överlevnad och vår framtid?

1.1 Syfte

Syftet med denna rapport är att ge en överblick över begreppet biologisk mångfald, men även att ställa den fråga som många idag diskuterar, behöver vi verkligen den biologiska mångfalden?

1.2 Material och metod

Jag letade på internet och sökte på Ultuna bibliotek för att hitta källor.

2 Resultat

2.1 Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är ett uttryck som numera har många olika definitioner. Sammanfattat kan man definiera det som ett begrepp som står för artrikedom och variation inom ekosystem. För många har det en mycket mer komplicerat förklaring än så. Det står även för genvariation inom existerande arter. Biologisk mångfalds betydelse varierar även beroende på situation och vem det är som använder uttrycket (SLU, 2012). Nationalencyklopedin (2012a) skriver vidare att det är nödvändigt att veta vilken miljö och vilka arter som berörs när man diskuterar mångfalden.

Den 5 juni 1992 antogs konventionen om biologisk mångfald vid FN-konferensen i Rio de Janeiro där 150 länder skrev under på följande definition av biologisk mångfald:

'Biological diversity' means the variability among living organism from all sources including, inter alia, terrestrial, marine and other aquatic ecosystem and the ecological complexes of which they are part; this includes diversity within species; between species and ecosystems.

Som tidigare nämnts kan den biologiska mångfalden ses på ur tre olika synvinklar; arters mångfald, genetisk variation och rika ekosystem. Gaston & Spicer (1998) skriver vidare att dessa kan delas in i olika element som kan ge en grundligare förståelse för vad de innebär. Ekosystemens variation kan delas in i landskap, ekosystem, habitat, nischer och populationer. Artrikedomens element är bland annat arter, familjer, populationer och individer. Den genetiska variationen har även den elementen populationer och individer, men går också ner på mer grundläggande nivå så som kromosomer och gener.

2.2 Ekosystemtjänster

Den biologiska mångfalden ger oss tjänster som bidrar till ett bekvämare liv (Naturvårdsverket, 2012). Dessa tjänster är viktiga för vårt välmående och ibland även vår överlevnad. Utan den biologiska mångfalden skulle vår omvärld vara väldigt olik den vi är vana vid idag.

En av de viktigare tjänster som naturen och den biologiska mångfalden ger oss är ekosystemtjänster. Det är så kallade ”tjänster” som naturen förser oss med så som vatten och mat som vi är direkt beroende av. Ekosystemtjänsterna kan vidare delas in i fyra olika kategorier som har olika betydelser: (NE, 2012b)

- **Produkter** – Detta ger oss produkter så som syre, vedråvara och rent vatten.
- **Reglerande tjänster** – Dessa ger oss bland annat erosionshinder, vattenrening och pollinering.
- **Kulturella tjänster** – T.ex. det rekreerande värdet i naturen som bidrar till människans hälsa och välmående.
- **Upprätthållande tjänster** – De tjänster som bidrar till de andra tjänsternas existerande så som fotosyntes och biokemiska kretslopp.

2.3 Användarvärde

Den biologiska mångfalden kan även delas upp i två olika kategorier, de delar som har användarvärde för människan och de som inte har det (Gaston & Spicer, 1998). De som har användarvärde kan sedan delas upp i direkt och indirekt användarvärde. Direkt användarvärde är människans utnyttjande av biologiska produkter så som stora delar av den mat vi äter och liknande produkter. Detta utnyttjande är enormt från människans sida. Det indirekta värdet kan ses bland annat i exempelvis fiskar som kanske inte är ätbara för människan men som är en viktig födokälla för en annan art av fisk som vi använder oss av. Det är sådant som vi inte utnyttjar direkt, men som påverkas av och påverkar det vi använder oss av.

Den kategori som inte har användarvärde är inte per definition onödiga. Det är de aspekter av biologisk mångfald som inte ger något till människan men som fortfarande existerar och bidrar till världen.

2.4 Etik och bevarande

Det finns andra aspekter av biologisk mångfald som inte bara ser till människans behov (Melin & Anders, 2010-05-17). Ekocentriker tycker att det inte bara är människan som har ett egenvärde utan även alla andra arter. De vill bevara den biologiska mångfalden för alla arters skull. Det finns de som har liknande åsikter men begränsar sig till att de arter som har förmågan att tänka och att vilja som har intressen som vi måste ta tillvara på. Den antropocentriska synen tror mer på bevarandet endast för att gynna de mänskliga behoven.

2.5 Arter

Kärnefelt & Bengtsson (2006) påpekar att sedan arter börjat utvecklas på jorden har de dött ut och nya har återuppstått. Så mycket som 99 % av de arter som hittills existerat tros ha försvunnit. Under vissa perioder har massdöd inträffat så som vid t.ex. dinosauriernas utdöende. Liknande massdöd har skett fyra andra gånger på jorden. Varje år upptäcker man ungefär 10 000 nya arter, då oftast bland de mindre organismerna. Även större djur upptäcks, men det är ett mindre antal.

Arternas utspridning över planeten är inte jämn. Det finns så kallade "hotspots" där det förekommer betydligt fler arter. I regnskogarna tror man att hälften av de arter som finns på vår jord lever. Dessa områden blir också extra känsliga för mänsklig påverkan om man ser ur artmångfaldens vinkel. Det finns fler arter som kan påverkas av det vi gör och på så sätt blir även deras kretslopp känsligare.

Ett påtagligt problem med en utdöende art är den plötsliga massdöden av bin (Forsström 2010). Bin bidrar till ekosystem genom att pollinera växter. De är alltså viktiga för frukt- och bär odlare som behöver pollineringen. När de dör ut krävs det att människan skapar artificiell pollinering.

3 Diskussion

Biologisk mångfald är något som kan beskrivas på en rad olika sätt. Den definition som bestämdes i konventionen i Rio är den allmänt bekräftade men synen på biologisk mångfald varierar från person till person. Det viktigaste med att ha en bestämd definition är att världens länder kan samarbeta mot ett gemensamt mål med tydliga värderingar. På så sätt var konventionen en väldigt viktig händelse, men även för att man kunde komma fram till hur man skulle gå tillväga för att bevara biologisk mångfald och vilken mångfald man skulle bevara.

Om, och varför, man ska bevara biologisk mångfald finns det inget direkt svar på. Det enklaste svaret på den frågan är att vi borde bevara den för att den bidrar till människans hälsa. Men många diskuterar hur hälsan förändras beroende på olika faktorer. Hälsa är också något som definieras på olika sätt. Vissa anser att vi behöver lägga mest energi på de delar av biologisk mångfald som har ett användarvärde för oss. Andra tycker att alla arter har ett värde, och att vi måste se till de som inte direkt påverkar människan också. Men detta skapar en till frågeställning. Hur långt ska vi gå för bevarandet? När blir det för mycket och ska vi sätta människan eller jordens välmående först?

Arter har under hela jordens existerande dött ut och nya har tagit deras plats. Idag pekar allt mer på att arterna dör ut snabbare än förut och att det är människans fel. Bakom detta ligger många faktorer, ett av dem är att vi tar bort många arters naturliga habitat när vi exploaterar jordens tillgångar. Men det finns även arter som försvinner oförklarligt eller utan människans påverkan. Bin har börjat minska i mängd över hela världen. Det är en art som människan är i behov av och som ger oss mycket av det vi använder. Frågan är hur man ska bestämma vilka arter som ska bevaras och vilka arter som man inte ska lägga lika stor vikt vid. Ännu en gång ställs vi vid olika människors synpunkter där åsikterna varierar stort.

Biologisk mångfald ger oss tjänster som vi är i behov av. Ekosystemtjänster ger oss sådant vi behöver och hjälper oss till bekvämare liv. Men ekosystemtjänster skulle kanske fungera utan den artrikedomen som vi idag har. Det är en fråga som ständigt återkommer och som är den avgörande frågan. Den kommer avgöra hur vår framtid. Vilka arter ska vi bevara, och varför just dessa? Vi behöver ta rätt beslut för att kommande generationer ska ha samma kvalitet på livet som vi har haft.

4 Källförteckning

- Centrum för biologisk mångfald, CBM** (2012-12-05). *Biologisk mångfald*
<http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/centrum-for-biologisk-mangfald-cbm/biologisk-mangfald/> [2012-11-17]
- Forsström, A** (2010) Mysteriet med massdöden av bin löst. *Dagens Nyheter*, 10 december.
- Gaston, K & Spicer, J** (1998) *Biodiversity - an introduction* Oxford: Blackwell Science Ltd.
- Kärnefelt, I & Bengtson, S** (2006) *Arternas rika värld – varför bevara biologisk mångfald?* Linköping: Linköpings universitet [2012-12-2]
- Nationalencyklopedin** (2012-12-10, a) *Biologisk mångfald* <http://www.ne.se/lang/biologisk-m%C3%A5ngfald> [2012-11-17]
- Nationalencyklopedin** (2012-12-10, b) *Ekosystemtjänster*
<http://www.ne.se/lang/ekosystemtj%C3%A4nster> [2012-11-17]
- Naturvårdsverket** (2012-11-22) *Vad innebär biologisk mångfald?*
<http://www.naturvardsverket.se/Start/Naturvard/Biologisk-mangfald/Konventionen-om-biologisk-mangfald/Vad-innebar-biologisk-mangfald/> [2012-11-17]